

۹ دریاچه و تالاب بزرگ از جمله ارومیه، بختگان، پریشان، جازموریان، گاوخونی، هامون، مهارلو، طشک و حوض سلطان قم به‌طور کامل یا عمده خشک شدند.

هر ۹ حوضه آبریز اصلی با افت شدید بارش روبه‌رو بوده‌اند؛

سال آبی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳ برای ایران سال فرورفتن عمیق‌تر در بحران آب بود. تابستانی که پشت سر گذاشتیم خشک‌ترین فصل ۲ دهه اخیر لقب گرفت و نشانه‌های آن در جای‌جای کشور نمایان شد؛ از رودخانه‌هایی که به شیارهایی بی‌جان بدل شدند تا تالاب‌هایی که تنها نامشان بر نقشه باقی مانده است.

به گزارش اسپادانا خبر، در همین تابستان ۹ دریاچه و تالاب بزرگ ایران از جمله ارومیه، بختگان، پریشان، جازموریان، گاوخونی، هامون، مهارلو، طشک و حوض سلطان قم به‌طور کامل یا بخش عمده‌شان خشک شدند.

در حالی که کارشناسان از سال‌ها پیش نسبت به تبعات کاهش بارش، افت شدید منابع زیرزمینی و مدیریت نادرست آب هشدار داده بودند، آمار رسمی وزارت نیرو از سال آبی گذشته نشان می‌دهد کشور اکنون وارد مرحله‌ای شده است که «خشکسالی» دیگر پدیده‌ای موقتی نیست بلکه به واقعیتی پایدار در جغرافیای ایران تبدیل شده است.

در حالی که کشور وارد پاییز ۱۴۰۴ شده است، گزارش تازه معاونت آب و آبفای وزارت نیرو نشان می‌دهد سال آبی گذشته یکی از خشک‌ترین سال‌های ۲ دهه اخیر بوده است. بر اساس این داده‌ها، میزان کل بارش کشور به‌طور میانگین ۳۶ میلی‌متر کمتر از دوره درازمدت ثبت شده است و اغلب حوضه‌های آبریز با کاهش قابل‌توجهی در ورودی آب مواجه شده‌اند.

بر اساس گزارش رسمی، میانگین بارش تجمعی سال آبی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳ حدود ۲۰ درصد پایین‌تر از میانگین بلندمدت و ۲ درصد کمتر از سال قبل بوده است. استان‌های جنوبی از جمله سیستان و بلوچستان، هرمزگان و بوشهر با افتی بین ۷۰ تا ۹۰ درصد نسبت به میانگین چندساله در صدر مناطق بحرانی قرار دارند. در مقابل، تنها چند استان شمالی از جمله گیلان و مازندران بارشی نزدیک به میانگین تجربه کرده‌اند که البته این مقدار نیز برای جبران کمبود منابع در سایر نقاط کشور کافی نیست.

بر اساس تحلیل رسمی دفتر اطلاعات و داده‌های آب کشور، هر ۹ حوضه آبریز اصلی ایران در سال آبی گذشته با افت شدید بارش روبه‌رو بوده‌اند. در حوضه دریای خزر که شامل رودخانه‌های سفیدرود، گرگان‌رود و مرداب انزلی است، میانگین بارش بین ۴۷ تا ۵۰ درصد کمتر از دوره بلندمدت ثبت شده است.

در حوضه دریاچه ارومیه نیز کاهش بارش حدود ۴۰ درصد گزارش شده و ورودی سدهای این حوضه به پایین‌ترین سطح ۵ ساله اخیر رسیده است.

در حوضه مرزی غرب، شامل کرخه و کارون بزرگ، افت بارش بین ۴۵ تا ۵۵ درصد بوده و مخازن سدهای دز و کرخه در پایین‌ترین حد تاریخی خود قرار گرفته‌اند.

در حوضه خلیج فارس و دریای عمان که رودخانه‌های جراحی، زهره، مند، کاریان و خنج را دربر می‌گیرد، میزان بارش ۴۸ تا ۶۰ درصد کاهش یافته و استان‌های بوشهر، فارس و هرمزگان کم‌بارش‌ترین مناطق کشور بوده‌اند.

در حوضه فلات مرکزی شامل گاوخونی، کویر مرکزی، ابرقو - سیرجان و درانجیر، بارش‌ها ۴۰ تا ۵۰ درصد کمتر از نرمال ثبت شده و فرونشست زمین در این محدوده رکورد زده است.

حوضه کویر لوت نیز با افت حدود ۵۵ درصدی نسبت به میانگین درازمدت، کم‌بارش‌ترین سال دهه اخیر را در استان‌های کرمان و یزد تجربه کرده است.

در شرق کشور، حوضه هامون شامل هامون هیرمند، جازموریان و مشکین با کاهش ۶۰ تا ۹۰ درصدی بارش‌ها، خشک‌ترین منطقه ایران در سال آبی گذشته به‌شمار می‌رود.

در حوضه دریای عمان و بلوچستان نیز بارش سالانه تا ۸۵ درصد پایین‌تر از میانگین بلندمدت بوده است و جریان‌های سطحی و رودخانه‌های فصلی تقریباً متوقف شده‌اند.

در نهایت، حوضه قره‌قوم و شمال شرق کشور با کاهش ۳۵ تا ۴۵ درصدی بارش روبه‌رو بوده و ورودی سدهای گلستان و بوستان به‌شدت کاهش یافته است.

مطابق آمار وزارت نیرو، حجم ذخیره فعلی سدهای کشور در پایان سال آبی گذشته حدود ۳۹ میلیارد مترمکعب بوده است که نسبت به سال قبل حدود ۱۵ درصد کاهش نشان می‌دهد. از میان ۱۸۰ سد مهم کشور بیش از ۶۰ درصد زیر ۵۰ درصد ظرفیت خود آب دارند و سدهای بزرگی مانند دز، کرخه، کارون ۳، زاینده‌رود و درودزن در شرایطی نزدیک به کف عملکردی هستند.

ورودی آب سدها نیز در سال آبی ۱۴۰۴ - ۱۴۰۳ حدود ۳۰ درصد کمتر از سال پیش ثبت شده است، این یعنی نه‌تنها بارش کاهش یافته، بلکه سهم ورودی‌ها هم به‌شدت پایین آمده است.

خشکسالی پی‌درپی باعث شده است تالاب‌های کشور هم در وضعیت بحرانی قرار گیرند. طبق پراوردهای سازمان حفاظت محیط زیست، بیش از ۶۰ درصد از تالاب‌های ایران یا خشک شده‌اند یا کمتر از نیمی از ظرفیت آبی خود را دارند.

از جمله تالاب‌های بحرانی می‌توان به گاوخونی، هامون، بختگان، پریشان و جازموریان اشاره کرد که عملاً از چرخه حیات طبیعی خارج شده‌اند. نبود ورودی آب، برداشت‌های بی‌رویه و افت سطح آب زیرزمینی از مهم‌ترین دلایل این وضعیت است.

آنچه امروز با آن مواجهیم صرفاً «کم‌بارشی» نیست، بلکه بحران حکمرانی آب است. ایران در دهه‌های اخیر نه‌تنها خود را با تغییر اقلیم سازگار نکرده، بلکه با سیاست‌های نادرست توسعه‌ای، حفر بی‌رویه چاه‌ها، انتقال‌های بین‌حوضه‌ای و سدسازی‌های غیرضروری، منابع محدود آبی خود را نیز از بین برده است.

تا زمانی که اصلاح جدی در الگوی مصرف، مدیریت منابع و هماهنگی بین نهادهای مسئول صورت نگیرد، هر سال عمیق‌تر در گرداب کم‌آبی فرو خواهیم رفت.

منبع | تسنیم

برچسب‌ها: [بحران آب](#) [1]

[محیط زیست](#) [2]